

(III) Загури, хуманистички пјесник средине XVI вијека, био је стриц Јеронима Загуровића, познатог штампара ћирилских књига у Млечима, настављача Божидача Вуковића — Подгоричанина.

Р. Ковијанић и И. Стјепчевић

О ПРЕНОСУ ПОСМРТНИХ ОСТАКА ВЛАДИКЕ ДАНИЛА ИЗ ПОДОСТРОГА (МАИНА) НА ЦЕТИЊЕ

Када је г. 1859 букнуо рат између Аустрије и Италије, Црногорци по врховима брда повише Маина налагаху ватре, те се у народу по Будви и околини говорило, да дају знакове туђинској флоти. Тада је у Маинама био свештеник Филип Тановић (рођ. 1816, умро 1895), који је био познат као врло бистар и окретан човјек. Пријатељевао је и с Вуком Караџићем и када је преко Беча г. 1856 путовао к своме стрицу у Русију, од Вука је имао препоруку на многе руске професоре и научнике, Вукове познанике.

Поп Филип је г. 1848 купио манастир Подострог од аустријске владе за своту од 5570 форинти. Купњом овог манастира и његова имања поп Филип је код својих сумјештана побудио велику завист и непријатељство. Противници попови оптужише га, да је свој манастир напунио праха и џебане за Црногорце, те је на то била изаслана комисија из Будве, која је претражила манастир и све околне зграде и није нашла ни праха, ни џебане. Али ипак жандармерија одведе попа у тамницу у Будву, а из Будве под јаким пратњом спроведоше га свезаних руку у Котор. Извише Шкаљара сrete их ђенерал Мамула и иронично упита попа, да ли му је тако лијепо и да ли ће бјежати. На то му поп одговори, да он нема куда да бјежи, јер у Црну Гору и да може, не смије, пошто га ненавиди кнез Данило. На то Мамула проговори неколико ријечи са споменутим официром, те одмах попу руке одријешисе. Када дођоше у Котор, одведоше попа у тврђаву св. Ивана повише града. Пети дан дође у тврђаву војни исљедник с читавом комисијом и приговори попу, да је он у дописивању с кнезом Данилом и да је његова писма носио у Црну Гору његов брат Јоко. Поп Филип се бранио, да њега кнез Данило мрзи више него они, а то још из доба преноса посмртних остатака владике Данила из манастира Подострога на Цетиње и да он нема с њим никакве везе.

Све смо ово навели по подацима из досада нештампаних Мемоара попа Филипа, у којима он доста опширно приповиједа о преносу посмртних остатака владике Данила из велике манастирске цркве у Подострогу на Цетиње, а што намјеравамо овдје

изнијети. Он ту даље каже, да се је давно познавао са секретаром кнеза Данила, Вуком Врчевићем, родом из Рисна, још када је Врчевић био г. 1836 као трговац у Будви и да су били добри пријатељи, а да им је пријатељство трајало све до Вукове смрти. Врчевић га је једном с Цетиња писмено запитао, да ли би он испунио жељу кнеза Данила, када би се овај одлучио, да пренесе посмртне остатке владике Данила на Цетиње. Када поп Филипп одговори, да би он радо на то пристао, кнез Данило посла у манастир Подострог, који је, како смо то видјели, био својина попа Филипа, попа Јока Шпадијера са још два Црногорца, да тај пренос изврше. Како не бијаше на ниједном гробу, ни на црквеним зидовима, ни иначе код манастира никаква натписа, било је врло тешко наћи посмртне остатке, које су хтјели да пренесу на Цетиње, јер није ту нико више знао, како тврди поп Филип, гдје су у своје доба били сахрањени. Три дана су копали у капели св. Госпође, која се налази у приземљу у сјеверозападном дијелу манастирске зграде и изван ње и око манастира, али без успјеха. У споменутој капелици је био сахрањен владика Данило 1735 г. Његова је гробница била у засвођеном простору при јужном зиду капеле, а касније су његови посмртни остаци одатле били пренесени у велику цркву овог манастира.

Поп Јоко Шпадијер пребациваше попу Филипу, да би он морао знати гдје је сахрањен владика Данило, али да неће да каже. Ово сумњичење је силно озлоједило попа Филипа, па је одговорио попу Јоку, када би он био и најмање љут или нерасположен ради овог преноса, да се не би претварао него би одмах забранио копање или уопште не би био ни дозволио, да дође комисија и да копа. Споразумно са лијечником д-ром контом Луковићем, који је био додијелен комисији, упути поп Филип комисију да отвори и двије велике раке у великој манастирској цркви, те у једној збиља нађу посмртне остатке владике Данила, на које се било већ и заборавило, на којима бијаше мали крст од црне кости, те их покупише и ставише у сандук и однесоше на Цетиње.

Црногорска комисија, која је дала копати око манастира, остави све онако раскопано иако је била дала ријеч, да ће све затрпати и у ред довести, како је и нашла, као и да ће намирити штету, проузрочену прекопавањем и ломљењем плоча. Све ово много озлоједи попа Филипа, а и поп Јоко пође прилично незадовољан на Цетиње, јер се надао да ће га поп Филип боље дочекати и показати више интереса за ствар за коју је био послан с Цетиња.

Када се вратио на Цетиње, поп Јоко се жалио кнезу Данилу, да му поп Филип није хтио казати, гдје је сахрањен владика Данило, иако је то морао знати, и отада потиче нерасположење кнеза Данила према попу Филипу. Међутим, поп Филип у својим „Мемоарима“ каже, да није ни појма имао гдје су били сахрањени посмртни владичини остаци и да је тек касније дознао, да

је поклопница с првог његовог гроба у капели била продана у Будви још у доба, када је аустриска влада била дала манастир у закуп неком Бадњаковићу. Ова се плоча састојала од двије рубом заоквирене поле. У доњој је поли кружница величине саме плоче, а у другој је био резан црногорски државни грб са окруњеним двоглавим орлом с лавом и с натписом. Плочу је купио неки Вуловић из Будве, који је говорио да он није ни поп, ни калуђер, ни владика, па је дао да се збрише натпис с именом владике Данила и отуче црногорски грб, а испод грба је неспретно урезао своје име.¹⁾

Чудновато је како се у оно доба није посветила никаква пажња овој поклопници, ни са стране Црногораца, ни са стране Будвана и како се није из исте извадио црногорски грб, који је био израђен на нарочитој плочи, која је била углобљена у поклопницу, те се лако могла извадити и пренијети на друго мјесто. Још је далеко чудније, како се уопште могло заборавити на мјесто, гдје је био сахрањен први владика из куће Петровић. Његош.

П. Д. Шеровић

АНОНИМНИ ИЗВЈЕШТАЈ ИЗ БОСНЕ О КАРАЂОРЂЕВИМ РАТНИМ ОПЕРАЦИЈАМА (1805)

Први српски устанак, који је букнуо 1804 године у Београдском Пашалуку, проширио се је не само у ослободилачки рат против Турске већ је чак прерастао и границе тога Пашалука и ослобођене Србије. Тада српски устаници ратују против турских снага, које су нападале преко Дрине да би продрле ка Шапцу и Београду. Али истовремено устаници се носе мишљу и настоје да провале у Босну, подигну народ на оружје и потуку турску војску.¹⁾

Средином 1805 године Срби долазе у отворени сукоб са турском царевином. Наиме Порта, која је још у почетку овог устанка била свјесна да се они боре против њене власти, наредила је нишком Хафис-паши, именовавши га београдским валијом, да их војничком силом свлада. Али су устаници потукли пашу и његову војску код Иванковца и Параћина (6, 7. VIII. 1805). Сада Порта нареди румелијском валији Ибрахим-паши и босанском везиру да дигну свуголику војску из својих покрајина и да угуше устанак у Београдском Пашалуку. Заповијести о новом војевању издане су у јесен 1805 са тиме да се још те зиме извр-

¹⁾ М. С. Црногорчевић, Цркве и манастири у општини будванској, Задар 1901, стр. 6, 7 и 11.

²⁾ О том пише опширно М. Ђорђевић, Босна и Херцеговина у стратигским плановима српских устаника, Преглед 1, Сарајево 1954, 1—9.